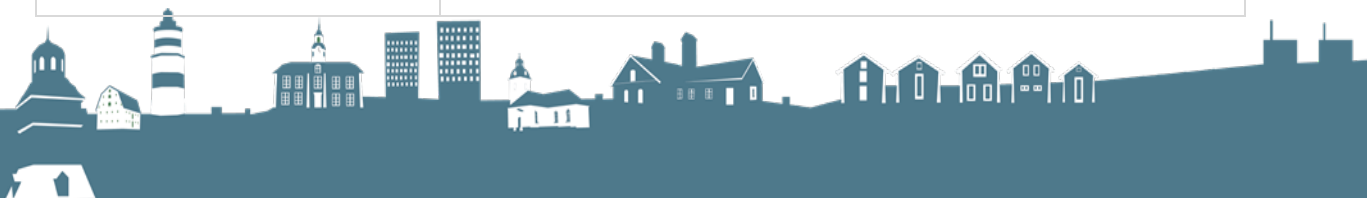

Program

Funktionshinderprogram 2026–2029

Antagen av	Kommunfullmäktige
Antaget	Kommunfullmäktige 2026-04-28 § 43
Ersätter tidigare version	-
Gäller för	Barn- och utbildningsnämnd, Vård- och omsorgsnämnd, Kultur- och fritidsnämnd, Bygg- och miljönämnd, Valnämnd, Krisledningsnämnd och Kommunstyrelsen.
Dokumentansvarig	Socialchef

Innehållsförteckning

Sammanfattande utgångspunkter	3
Mål för programperioden	4
<i>Mål 1A Rätten till individuellt stöd och att få tillgång till ny teknik</i>	<i>4</i>
<i>Mål 1B I Östhammars kommun skapas delaktighet och självständighet på jämlika villkor för alla med hjälp av digitala och tekniska lösningar</i>	<i>5</i>
<i>Mål 2 I Östhammars kommun är den fysiska miljön tillgänglig för alla</i>	<i>5</i>
<i>Mål 3 I Östhammars kommun ges alla förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig kulturliv, fritidsaktiviteter och andra hälsofrämjande aktiviteter</i>	<i>6</i>
Genomförande	6
Externa faktorer	
<i>Demografiska förändringar.....</i>	<i>6</i>
<i>Digitalisering</i>	<i>6</i>
<i>Ekonomiska förutsättningar</i>	<i>7</i>
<i>Politiska beslut och lagändringar.....</i>	<i>7</i>
<i>Tillsyn och krav från myndigheter</i>	<i>7</i>
<i>Förväntningar från medborgare och intresseorganisationer</i>	<i>7</i>
<i>Kompetensförsörjning och arbetsmarknad.....</i>	<i>7</i>
Förutsättningar och Insatser	
<i>Boendeformer och tillgänglighet.....</i>	<i>8</i>
<i>Social samvaro och livskvalitet</i>	<i>8</i>
<i>Kompetens och bemötande.....</i>	<i>8</i>
<i>Delaktighet och inflytande.....</i>	<i>9</i>
Beroenden	
<i>Beroenden</i>	<i>9</i>

Sammanfattande utgångspunkter

Alla människor, oavsett funktionsförmåga, har rätt att vara en del av samhället på lika villkor. Trots detta möter personer med funktionsnedsättning fortfarande betydande hinder i vardagen. Det är inte förenligt med ett jämlikt och demokratiskt samhälle.

Funktionshinderprogrammet syftar till att åstadkomma förändring, genom att stärka tillgängligheten, förbättra stödet och skapa förutsättningar för ökad delaktighet i hela samhället.

Genom programmet kan verksamhetsutveckling beakta funktionsrättsliga perspektiv som underlättar verksamhetsutveckling.

- Samhällsutvecklingen medför både utmaningar och möjligheter för kommuner inom funktionshinderområdet. Digitaliseringen och utvecklingen av artificiell intelligens innebär att utbudet av nya verktyg ökar, men det kan även leda till digitalt utanförskap.
- Arbetet med ”God och effektiv vård” (”God och nära vård” nationell term) innebär att kommunerna måste ta ett större ansvar för integrerade insatser, vilket påverkar ekonomin och organisationen.
- Demografiska förändringar, såsom ökad livslängd, en prognostiserad ökning av antalet elever i anpassad grundskola och utbildning samt ett ökat tillflöde av brukare i vuxen ålder inom daglig verksamhet, påverkar behoven inom funktionshinderområdet.
- Ett gott liv grundar sig i faktorer som bra boende, stimulerande aktiviteter, social samvaro och god vård, vilket ställer krav på likvärdig fritid samt fysisk tillgänglighet till miljöer inne och ute.
- Resursbehovet inom funktionshinderområdet kommer framåt öka som en följd av synliggörandet av rättigheter för personer med funktionsnedsättningar och arbetet mot otillåtna begränsningsåtgärder. Resursbehovet påverkas av den ökade diagnostiseringen och andelen elever inom anpassad grund- och gymnasieskola.
- Behovet av anpassning och kompetensutveckling hos personalen och förmåga att kunna förutse kommande behov i kommunen ökar.

Dessa faktorer understryker behovet av ett flexibelt och strategiskt funktionshinderprogram.

Mål för programperioden

Den övergripande målsättningen med funktionshinderprogrammet är att förbättra stödet och omsorgen inom funktionshinderområdet. Målsättningen är att genom funktionshinderprogrammet ge förtroendevalda och medarbetare verktyg att beakta det funktionsrättsliga perspektivet när de planerar och bedriver kommunal verksamhet på alla nivåer. Programmet ska även utgöra en god grund för samverkan.

Funktionshinderprogrammet sätter den strategiska inriktningen för att skapa god livskvalitet för Östhammars kommuns invånare med funktionsnedsättning enligt Lag(1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Ett mål med dokumentet är att främja och underlätta verksamhetsutveckling inom funktionshinderområdet och ange prioriterade områden under programperioden.

Målsättningen är också att bidra till en funktionshinderomsorg som är flexibel, omvärldsorienterad och som följer kunskapsutveckling inom området.

Funktionshinderprogrammet antas av kommunfullmäktige och tydliggör kommunens ambitionsmål avseende funktionshinderpolitiken. Nämndernas och bolagsstyrelsernas arbete med programmet ska finansieras inom ramen för respektive nämnds eller bolagsstyrelses budget.

Övergripande principer, lagstiftningen samt omvärldsbevakning har utgjort grund för utredningsarbetet.

Mål 1 Rätten till individuellt stöd och att få tillgång till ny teknik

Mål 1A

I Östhammars kommun får personer med funktionsnedsättning det individuella stöd de behöver för att få jämlika möjligheter till trygghet, självständighet och delaktighet i sin dagliga livsföring och i samhällslivet.

Socialtjänstens verksamheter ska vara fysiskt och digitalt lätt tillgängliga. Detta innebär att personer med funktionsnedsättning ska kunna komma till socialtjänstens verksamheter och kunna ta och ha kontakt med socialtjänsten. Information om verksamheterna är anpassad och kommunikation sker utifrån den enskildes förutsättningar.

Den som ansöker om insatser ska så långt som möjligt och utifrån sina förmågor få vara delaktig i sin utredning, i valet av utförare samt i hur beviljade insatser utformas. Stödet ska kompensera funktionsnedsättning och brister i tillgänglighet i omgivningen. Verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Insatser ska följas upp och utvärderas för att säkerställa att de ger rätt effekt utifrån individens aktuella behov och målsättning.

Personer med funktionsnedsättning och deras närstående ska ges det stöd som behövs för att kunna ha ett välfungerande vardags- och familjeliv på jämlika villkor som andra. Stöd till barn och unga med funktionsnedsättning ska ges med respekt för deras utveckling och deras rätt att bevara sin identitet.

Digitalt stöd och tillgång till läromiljöer är viktiga för personer med funktionshinder oavsett ålder inklusive förskolor och fritidshem.

Tillgången till skydd och stöd för personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld ska säkerställas och även uppmärksammas ur ett jämställdhets- och barnrättsperspektiv.

Mål 1B

I Östhammars kommun skapas delaktighet och självständighet på jämlika villkor för alla med hjälp av digitala och tekniska lösningar

Genom ett funktionsrätts- och förebyggande perspektiv ska alla ges möjlighet att vara delaktiga digitalt. Arbetet med digitalisering ska drivas utifrån ett antal grundläggande principer såsom tillgänglighet, jämlikhet och digital delaktighet.

Införande och användande av digitala och tekniska lösningar, däribland välfärdsteknik, ska öka delaktighet, självständighet, aktivitet och trygghet för personer med funktionsnedsättning och på sikt minska behov av individuella lösningar. Daglig verksamhet kan vara en plats där deltagarna får möjlighet att höja sin digitala kompetens samt för att överbrygga det digitala utanförskapet.

Mål 2 Fysisk tillgänglighet i både inne- och utemiljöer

I Östhammars kommun är den fysiska miljön tillgänglig för alla

Personer med funktionsnedsättning ska kunna förflytta sig i, få tillgång till och kunna använda Östhammars kommuns olika miljöer, inomhus och utomhus, på jämlika villkor som alla andra. LSS-verksamheter har tillgång till en närmiljö som är säker, tillgänglig och stimulerande.

Trygghet och inkludering ska känneteckna tillgänglighetsarbetet och välfungerande helhetslösningar eftersträvas. Förbättring ska ske av möjligheterna att kunna orientera sig och ta del av informationen om tillgänglighet.

Alla enkelt avhjälpa hinder i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser ska åtgärdas enligt Boverkets föreskrifter. Kommunen ska verka för att tillgängligheten förbättras exempelvis genom krav vid upphandlingar.

Vid nyproduktion ska tillgänglighet samt användarbarhet uppfyllas redan från början.

Möjligheten att kunna genomföra resor utan hinder är en förutsättning för självständighet och jämlika levnadsvillkor. Arbetet med resor ska genomföras av hela resan- perspektiv, vilket kräver samverkan med andra aktörer inom området.

I planeringen av utrymning, säkerhet och krisberedskap ska Östhammars kommun verka för att alla människor oavsett ålder och funktionsförmåga kan sättas i säkerhet. Utrymningsvägarnas tillgänglighet i bostads- och fastighetsbeståndet ska successivt förbättras, exempelvis i samband med renovering och ombyggnation.

Mål 3 Möjligheter till likvärdig fritid och god hälsa

I Östhammars kommun ges alla förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig kulturliv, fritidsaktiviteter och andra hälsofrämjande aktiviteter.

I Östhammars kommun ges alla förutsättningar att delta i och tillgodogöra sig kulturliv, fritidsaktiviteter och andra hälsofrämjande aktiviteter.

Den fysiska tillgängligheten i Östhammars kulturbud ska öka.

Utbudet och tillgängligheten till olika hälsofrämjande aktiviteter för personer med funktionsnedsättning ska öka. Föreningar och andra aktörer ska erbjuda stöd och utbildning om de erbjuder anpassade idrott- motions- eller kulturaktiviteter.

Genomförande

Genomförande och uppföljning av funktionshinderprogrammet sker i enlighet med kommunens riktlinje för styrande dokument. Programmet gäller för perioden 2026-01-01-2029-12-31.

Externa faktorer

Demografiska förändringar

Livslängden ökar i hela befolkningen beroende på bättre livsförhållanden och medicinska framsteg. För gruppen personer med LSS, som har kortare livslängd än befolkningen i övrigt, har livslängden ökat än mer markant och fortsätter öka. Det är positivt men kräver att kommunen har kunskap och beredskap att erbjuda gott stöd för målgruppen även som äldre.

- Ökad efterfrågan på LSS-insatser i takt med att befolkningen växer och fler diagnostiseras med funktionsnedsättningar (t.ex. neuropsykiatriska tillstånd)
- Åldrande befolkning påverkar resurserna eftersom äldreomsorgen också kräver mycket personal och budget, vilket kan skapa konkurrens om resurser

Digitalisering

Digitalisering bidrar till att fler kan vara digitalt inkluderande och delaktiga i samhället. Tillgången till digital teknik samt digital kompetens är två grundläggande saker som påverkar möjligheten till delaktighet.

För att dra nytta av nya tekniska lösningar behöver kommunen hantera:

- Teknisk utveckling och erbjuda nya digitala lösningar till stöd
- Brukares och anhörigas kunskap och acceptans
- Resursomställning, både ekonomiskt och personellt
- Medarbetares kompetens och inställning

Ekonomiska förutsättningar

- Östhammars kommun har ansträngd ekonomi, vilket påverkar förmågan att erbjuda god kvalitet på LSS-insatser
- Stigande kostnader för personlig assistans och bostad med särskild service
- Statsbidrag och ersättningsnivåer kan förändras, vilket påverkar kommunernas finansieringsmöjligheter

Politiska beslut och lagändringar

- Förändringar i nationell lagstiftning, vägledningar eller rättspraxis (t.ex. domar från Högsta förvaltningsdomstolen) kan kräva nya arbetssätt eller förändrade bedömningar
- Statliga utredningar och reformförslag, såsom översynen av LSS och personlig assistans, kan skapa osäkerhet eller leda till krav på omställning

Tillsyn och krav från myndigheter

Skärpta krav från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och andra tillsynsmyndigheter ökar behovet av dokumentation, kvalitetssäkring och uppföljning.

- Kommunerna måste anpassa sig till ökade krav på rättssäkerhet och likvärdighet i beslutsfattandet

Förväntningar från medborgare och intresseorganisationer

Ökade krav på delaktighet, valfrihet och kvalitet från brukare och deras anhöriga.

- Stärkt brukarmakt och rättighetsperspektiv, som ställer högre krav på individanpassning och inflytande

Kompetensförsörjning och arbetsmarknad

- Brist på utbildad personal inom vård och omsorg, särskilt inom LSS-verksamheter
- Konkurrens om arbetskraft från andra aktörer

Förutsättningar och insatser

Utöver externa förändringar behöver kommunen förhålla sig till fler faktorer för att skapa god livskvalitet för våra invånare med funktionsnedsättning.

Boendeformer och tillgänglighet

Tillgång till bostäder med särskild service; servicebostäder, gruppboendestäder, träningslägenheter och korttidsboenden ställer krav på kommunens bostadsförsörjning samt bostadsanpassningar och även att säkerställa god tillgänglighet för de som bor kvar i sina hem. Kommunens Bostadsförsörjningsprogram avser 2024-2027.

Kommunen kan bidra genom att:

- Fortsatt utveckling av bostäder med särskild service
- Genomföra återkommande inventeringar och utarbetade prognoser gällande behov av bostäder med särskild service

Tillgänglighet handlar också om hur samhället utformas. Bristande tillgänglighet i bostaden och till samhällsservice kan påverka individer med funktionsnedsättnings möjligheter att:

- Delta i samhällslivet
- Behålla sin självständighet

Social samvaro och livskvalitet

Social gemenskap är avgörande för att minska ensamhet och isolering. Förutom kommunala mötesplatser spelar civilsamhället en viktig roll.

Kommunen kan bidra genom att:

- Samverka med brukarråd, föreningar och civilsamhället
- Säkerställa insatsen kontaktperson och ledsagning
- Hembesök

Kompetens och bemötande

För att säkerställa hög kvalitet i bemötandet av personer med funktionsnedsättning ska kommunen säkerställa sin kompetens.

Kommunen kan bidra genom att:

- Kompetensutveckling
- Personalkontinuitet
- Rekrytering
- Brukarundersökningar
- Kvalitetsuppföljningar

Delaktighet och inflytande

Att säkerställa delaktighet och inflytande är viktigt och genomförandeplaner utgör ett viktigt verktyg. Kommunen kan bidra genom att:

- Skapa och upprätthålla goda relationer med anhöriga och företrädare
- Stärka samverkan med intresseorganisationer
- Genomföra och följa upp brukarenkäter

Fortsätta med brukarmöten på boenden och genomföra arbetsplatsbesök

Beroenden

Beroenden

Genomförandet av programmet är beroende av andra aktörer, vilket kan påverka måluppfyllelsen.

- Enligt LSS ska samordning av verksamheten ske med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan (6§)
- Lokala näringslivet, föreningar och studieförbund särskilt avseende Daglig Verksamhet
- Hälso- och sjukvården (Region Uppsala) är en viktig samarbetspartner
- Reseplanering enligt modell ”Hela resan” kräver samverkan med privata och offentliga researrangörer för att säkerställa god tillgänglighet såsom regionen (UL), taxibolag och färdtjänstleverantörer
- Beredskapsplanering, Försvarmakten, Länsstyrelsen, Räddningstjänsten och andra myndigheter är viktiga samarbetspartners för att säkerställa en effektiv krisberedskap